

Dějiny psychologie 5

Behaviorismus

Behaviorismus

- tzv. „druhá síla“ v psychologii
- dva aspekty behaviorismu
  - metodologický behaviorismus
  - metafyzický behaviorismus

Důležité postavy

---

předchůdci

□ psychologie zvířat

- Charles Darwin
- C. Loyd Morgan
- Jacques Loeb

□ filozofové – psych. objektivismus

- René Descartes
- J. O. de La Metrie
- J. G. Cabanis
- Auguste Comte

Důležité postavy

□ pionýři

- James McKeen Cattell
- Edward L. Thorndike

- Ivan P. Pavlov
- Vladimír Bechtěrev
- James R. Angell

- Max Meyer

Důležité postavy

▣ **zakladatelé**

- John B. Watson
- Edward C. Tolman
- Edwin R. Guthrie

Důležité postavy

□ **následovníci**

- Albert P. Weiss
- Walter S. Hunter
- Karl S. Lashley

- Clark L. Hull
- B. F. Skinner

4 fáze behaviorismu

- raný behaviorismus 1912-1935
  - studium chování lidí a zvířat, schéma S-O-R
  - Watson, Weiss, Lashley
- 1935-1948
  - revize metodologických a teoretických základů
  - „velké“ teorie učení
  - intervenující proměnná $B = f(S, P, H, T, A)$
  - Tolman, Skinner, Hull

Fáze behaviorismu

- neobehaviorismus
  - výsledek spolupráce behavioristů s gestaltisty
  - Spence, Rapaport, Hilgard
- subjektivní behaviorismus
  - využití psycholingvistiky, kybernetiky
  - termíny interdisciplinární povahy

- *postupně stále větší posun k (experimentálnímu) zkoumání vnitřních podmínek vnějšího chování*

Auguste Comte (1798-1857)

- zakladatel **pozitivismu**
- **kritika introspekce**
jako metody získávání
vědění
- studium lidské mysli =
zkoumání organických
příčin psychických funkcí
a behaviorálních projevů

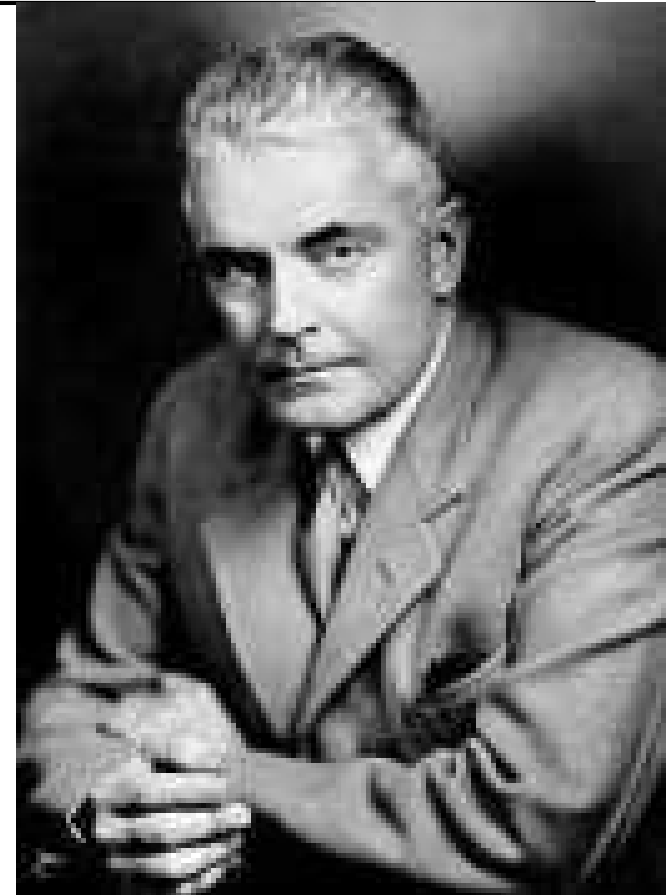
Psychologie zvířat

- ▣ G. J. **Romanes** (1848-1894) – zakladatel komparativní psychologie
- ▣ C. Loyd **Morgan** (1852-1936) – princip parsimonie v komparativní psychologii
- ▣ Jacques **Loeb** (1859-1924) – koncept tropismu

John B. Watson (1878-1958)

- 1913 *Psychology as the behaviorist views it*
- **základní principy behaviorismu:**
  - psychologie jako objektivní experimentální disciplína přírodních věd
  - teoretickým cílem je predikce a kontrola chování
  - introspekce jako metoda nemá vědeckou hodnotu; vědomí není možné zkoumat
  - mezi lidským a zvířecím chováním není kvalitativní rozdíl

John B. Watson (1878-1958)

- 1920 vynucená rezignace na akademickou dráhu (po skandálu s mimo-manželským poměrem)
- působil pak v reklamě, dětské psychologii

Příklad behavioristické studie

- J.B. Watson & R. Rayner (1920).
Conditioned emotional reactions.
Journal of Experimental Psychology, 3 (1),
pp. 1-14.
- označována i jako tzv. *Little Albert study*
- cílem získat empirické důkazy pro tvrzení,
že různé druhy emocionálních reakcí
mohou být napodmiňovány

Příklad behavioristické studie

□ otázky:

- 1) lze vyvolat strach ze zvířete (bílého potkana) spojením vizuální prezentace zvířete a úderu na tyč?
- 2) pokud ano, nastane přenos na jiná zvířata a objekty?
- 3) jaký je vliv času na vytvořenou CER?
- 4) pokud CER po určitém čase nevyhasne, jaké laboratorní metody lze použít k jejímu odstranění?

Příklad behavioristické studie

□ odpovědi

- ad 1) už po 7 spojených prezentacích úderu na tyč a vizuální prezentace potkana vytvořena CER
- ad 2) dochází k transferu, šíře transferu značná
- ad 3) přímo podmíněná a přenesená CERs přetrvala s určitou ztrátou intenzity více než měsíc
- ad 4) nebyla možnost zkoumat

Watsonovský behaviorismus

- **studium zákonitostí chování** = sekrece žláz a pohyby svalů
- chování se skládá z elementů, může být analyzováno vědeckými metodami
- **cílem predikovat R (response) z S** (stimulus, podnět), nebo odhadnout S z R
- **vědomí** (pokud vůbec existuje) **nemůže** být **vědecky zkoumáno**
- důraz na vlivy **prostředí**

Albert P. Weiss (1879-1931)

- 1925 *Teoretické základy lidského chování*
- chování redukovatelné na fyzi chemické reakce
- psychologie odvětví fyziky
- program výzkumu dětského chování

Karl S. Lashley (1890-1958)

- vztah funkcí mozku k chování
- lokalizace funkcí v mozku
- výzkum na krysách, učení v bludišti
- ekvipotencialita mozkové tkáně

Yaleská škola behavioristů

- orientováni na problematiku **učení**
- Clark C. Hull, Neal E. Miller, J. Dollard, Kenneth W. Spence

Clark C. Hull (1884-1952)

- ❑ metodolog, hypoteticky-deduktivní metoda
- ❑ základem učení posílení – dochází k redukci „pudu“

Molekularismus vs Molarismus

□ 2 skupiny behavioristů

- molekulární – základní jednotkou zkoumání je reflex (např. Watson, Hull)
- molární - základní jednotkou zkoumání je molární akt (Tolman, Lashley)

Kritika behaviorismu

- extrémní metodologické principy opomíjejí důležité komponenty psychologie (např. city)
- popírání existence vědomí
- extrémní enviromentalismus

Zařazení behaviorismu vzhledem k Watsonovým preskriptivním dimenzím

---

- 1. Vědomý mentalismus
– Nevědomý mentalismus
- 2. **Obsahový objektivismus**
– Obsahový subjektivismus
- 3. **Determinismus** – Indeterminismus
- 4. Racionalismus – **Empirismus**
- 5. Funkcionalismus – Strukturalismus
- 6. **Induktivismus** – Deduktivismus
- 7. **Mechanismus** – Vitalismus
- 8. **Metodologický objektivismus**
– Metodologický subjektivismus

Zařazení behaviorismu vzhledem k Watsonovým preskriptivním dimenzím

---

- 9. Molekulární přístup – Molární přístup
- 10. **Monismus** – Dualismus
- 11. **Naturalismus** – Supernaturalismus
- 12. **Nomothetický přístup** – Idiografický přístup
- 13. **Periferalismus** – Centralismus
- 14. Purismus – **Utilitarismus**
- 15. Kvantitativní přístup - Kvalitativní přístup
- 16. Racionalismus – **Iracionalismus**
- 17. Průřezový přístup – **Vývojový přístup**
- 18. Statický přístup – Dynamický přístup

Zařazení behaviorismu vzhledem k Watsonovým preskriptivním dimenzím

---

□ klíčové dimenze

- obsahový objektivismus
- determinismus
- empirismus
- induktivismus
- mechanismus
- metodologický objektivismus
- periferalismus
- vývojový přístup

Kontrolní otázky

- zdroje behavioristického přístupu
- fáze behaviorismu
- základní principy behaviorismu
- studie „malého Alberta“ jako příklad raně behavioristické studie

Doplňující literatura

- ▣ **Comte, Auguste** (1856). *A general view of positivism* (portion of Chapter 1). (The Value of Knowledge).
- ▣ **Morgan, C. Lloyd** (1903). *An Introduction to Comparative Psychology*.

Doplňující literatura

- **Watson, John B.** (1913). Psychology as the behaviorist views it. *Psychological Review*, 20, 158-177.
- **Watson, John B.** (1916). Behavior and the concept of mental disease. *Journal of Philosophy, Psychology, and Scientific Methods*, 13, 589-597.
- **Watson, John B.** (1920). Is thinking merely the action of language mechanisms? *British Journal of Psychology*, 11, 87-104.
- **Watson, John B. & Rayner, Rosalie** (1920). Conditioned emotional reactions. *Journal of Experimental Psychology*, 3, 1-14.

Doplňující literatura

- **Lashley, Karl S.** (1923). The behavioristic interpretation of consciousness. *Psychological Bulletin*, 30, 237-272, 329-353.
- **Lashley, Karl S.** (1930). Basic neural mechanisms in behavior. *Psychological Review*, 37, 1-24.

Doplňující literatura

- **Hull, Clark L.** (1934a). The concept of the habit-family hierarchy and maze learning: Part I. *Psychological Review*, 41, 33-54.
- **Hull, Clark L.** (1934b). The concept of the habit-family hierarchy and maze learning: Part II. *Psychological Review*, 41, 134-152.
- **Hull, Clark L.** (1935). The conflicting psychologies of learning -- A way out. *Psychological Review*, 42, 491-516.